

Zitting 1975-1976

13 743

Wijziging Liquidatiewet Invaliditeitswetten

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. Inleiding

Bij de liquidatie van de Invaliditeitswet in verband met de invoering van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering op 1 juli 1967 zijn, zulks ter bekorting van de liquidatieperiode, de aanspraken van een deel van het verzekeringsbestand afgekocht door uitbetaling van een bedrag ineens. (afkoopsom)

Afgekocht werden de aanspraken van verzekerden, die:

- a. op 30 juni 1967 nog geen 36 jaar oud waren;
- b. op 30 juni 1967 36 jaar of ouder waren, doch jonger dan 65 jaar, wier ouderdomsrente op 65-jarige leeftijd minder dan f 60 per jaar zou bedragen.

Deze afkoopregeling – overeenkomstig het op 23 september 1960 door de Sociaal-Economische Raad (SER) uitgebrachte advies over de bij de intrekking van de Invaliditeitswet te treffen overgangsregelingen – bewerkstelligde, dat de liquidatieperiode aanzienlijk werd bekort, aangezien rentetoekeningen op of na 1 juli 1967 nog slechts behoeven te geschieden aan 36-65-jarigen (30 jaren), wier ouderdomsrente op 65-jarige leeftijd f 60 of meer per jaar bedraagt. De leeftijdsgroepen beneden 36-jaar waren immers door de afkoopregeling (zie hiervoor onder a.) afgevallen.

De SER heeft destijds geadviseerd om in een later stadium wanneer economische en administratieve overwegingen zich niet daartegen verzetten, ook de aanspraken af te kopen van degenen, die op 1 juli 1967 36 tot en met 45 jaar oud waren. Dit zou betekenen dat de liquidatieperiode van 30 jaar (toekenning van renten aan 36-65-jarigen) zou worden teruggebracht tot 20 jaar (rentetoeckenning aan 46-65-jarigen).

In 1973 heeft het toenmalige Tweede Kamerlid de heer Wilbers gevraagd de bestaande afkoopregeling te doen wijzigen in die zin, dat een grotere groep oud-verzekerden IW dan nu het geval is in aanmerking zou komen voor een afkoopsom. Daartoe zou – aldus genoemde vragensteller – het bedrag aan ouderdomsrente van f 60 waar beneden thans afkoop plaatsvindt (zie hierboven onder b.) op een hoger bedrag kunnen worden gesteld (Handelingen Tweede Kamer, Zitting 1973-1974, blz. 89, nr. 44). Ook het Tweede Kamerlid mevrouw Barendregt heeft met betrekking tot een eventuele uitbreiding van de huidige afkoopregeling destijds vragen gesteld (Handelingen Tweede Kamer, zitting 1974-1975, blz. 284, nr. 358). In het antwoord aan de heer Wilbers is toen toegezegd, dat een onderzoek zou worden ingesteld naar de mogelijkheid van een eventuele uitbreiding van de huidige afkoop-

regeling. Deze toezegging werd mede ingegeven door de omstandigheid, dat de Sociale Verzekeringsbank (SVB) inmiddels had laten weten, dat wijziging van de bestaande afwikkelingsmethode dringend geboden was, gezien de te verwachten wanverhouding tussen de uit te betalen renten en de daarmee gepaard gaande administratiekosten bij ongewijzigde handhaving van de afwikkelingsregeling.

Tegenover de steeds lager wordende rentebedragen nl. komt een steeds hogere last op aan administratiekosten.

Dit lager worden van de renten is een gevolg van het beëindigen van de premiebetaling per 1 januari 1965. Een belangrijke factor voor de hoogte van de rente is nl. de grootte van het bedrag aan betaalde premies. Hoe groter het bedrag aan betaalde premies is, hoe hoger de rente is. Van de groep verzekerden van 36-65-jaar waarom het hier gaat is voor de oudste jaarklasse het tijdvak waarover geen premies na 1 januari 1965 meer konden worden betaald het kleinst. Dit tijdvak wordt geleidelijk groter naarmate het tijdstip van het bereiken van de 65-jarige leeftijd verder verwijderd is van 1 januari 1965.

De werkzaamheden verbonden aan de berekening en de betaalbaarstelling van renten, alsmede het verwerken van mutaties in het rentetrektersbestand blijven echter in omvang gelijk, ongeacht de hoogte van de renten. Door de trendmatige stijging van de loonkosten ontstaat een discrepantie tussen rentebedragen en kosten.

Zo heeft de SVB becijferd, dat, zonder nadere voorzieningen, het totale rentebedrag IW in het jaar 2000 f 87 mln. zal bedragen waar tegenover dan een last aan administratiekosten zou komen te staan van ca. f 90 mln.

II. Voorkeur afwikkelingsmethode

Bij de keuze tussen mogelijke wijzigingen van de afwikkelingsregeling dient uiteraard rekening te worden gehouden met de daaraan verbonden financiële consequenties. Diverse oorzaken zoals de stopzetting van de premiebetaling, koersverliezen door geforceerde verkopen van beleggingen hebben o.a. geleid tot een liquiditeitstekort in het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds.

De omvang van de totale verplichtingen van het fonds – uitbetaling van lopende renten en afkoopsommen – waren van dien aard dat het fondsvermogen inclusief de rijksbijdrage ontoereikend was om aan deze verplichtingen te voldoen. Met de huidige in de afgelopen jaren tot f 200 mln. verhoogde rijksbijdrage zal dit tekort in de loop der jaren afnemen om ten slotte geheel te verdwijnen.

Het afkopen van aanspraken van 36-46-jarigen waartoe de SER destijds heeft geadviseerd zou een bedrag van ± f 500 mln. vergen. Dit bedrag zou b.v. kunnen worden gespreid over een periode van drie jaren. Bij deze methode evenwel zou het liquiditeitstekort van het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds, dat eind 1974 f 547 mln. bedroeg, bij continuering van het huidige peil van de rijksbijdrage van f 200 mln., tot 1986 oplopen tot f 1138 mln. Indien ter dekking van dit tekort gelden worden geleend ad 7% zou in de jaren 1975-2007 het meerbedrag dat aan interest zou moeten worden betaald ca. f 1300 mln. bedragen.

Ten einde deze extra rentelast te voorkomen zou de jaarlijkse rijksbijdrage van f 200 mln. verder moeten worden verhoogd. Waar enerzijds hiervoor gezien de te stellen prioriteiten geen gelden beschikbaar zijn en anderzijds de te verwachten wanverhouding tussen de rentebedragen, toe te kennen alsdan aan 46-65-jarigen en administratiekosten bij deze methode niet worden opgeheven, meen ik een zodanige uitbreiding van de huidige afkoopregeling niet te moeten voorstellen.

Ook het voorsel van het toenmalige Tweede Kamerlid de heer Wilbers, nl. om de huidige grens van f 60 aan ouderdomsrente waar beneden thans afkoop plaatsvindt te verhogen, verdient naar mijn mening geen aanbeveling.

Het vaststellen van een hogere grens zal altijd willekeurig zijn, mede omdat de nog toe te kennen rente in 1976 maximaal slechts f 248 per jaar kan bedragen en dus van relatief weinig betekenis is. Er zou opnieuw een groep personen ontstaan, die zich gedupeerd voelt, omdat hun ouderdomsrente dan weer juist boven de nieuwe grens ligt. Bovendien wordt hiermede evenmin een oplossing verkregen voor de situatie, dat er een wanverhouding ontstaat tussen de hoogte van de toe te kennen renten en de administratiekosten. In dit systeem immers zullen dan toch nog gedurende 22 jaar renten moeten worden toegekend. Juist het toekennen en betaalbaarstellen van de renten alsmede het verwerken van mutaties na de toekenning brengen belangrijke administratiekosten mede.

Voorgesteld wordt thans de aan de verplichte verzekering krachtens de IW te ontlene aanspraken te doen afkopen op een tijdstip, waarop anders de rente had moeten ingaan, met dien verstande dat bij de toekenning van een afkoopsom aan een gehuwde 65-jarige verzekerde man tevens de weduwenrente, die zou moeten worden toegekend indien de rentetrekker overlijdt, wordt afgekocht.

Dit betekent:

a. afkoop van de aanspraak op ouderdomsrente op 65-jarige leeftijd van degenen, die bij inwerkingtreding van de nieuwe regeling jonger zijn dan 65 jaar;

b. afkoop van de aanspraak op weduwenrente die, zonder nadere voorziening, zou moeten worden toegekend met ingang van de dag liggende na het tijdstip van invoering van de nieuwe regeling.

Ten einde de liquidatie zo doelmatig mogelijk te doen zijn wordt tevens voorgesteld de bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd nog lopende invaliditeitsrenten in te trekken en aan de desbetreffende verzekerden op basis van deze rente een afkoopsom te verlenen.

Van de dertigjarige liquiditeitsperiode – te rekenen van 1 juli 1967 af – zijn thans 8 jaren verstreken, zodat de liquidatieperiode nog 22 jaren omvat. Ook bij de hiervoor voorgestelde afkoopregeling zal de liquidatieperiode nog 22 jaren duren. Dit is op zich geen bezwaar omdat gedurende die periode toch nog rentebetalingen in het kader van de IW door de SVB zullen moeten worden gedaan (de uitloop van vóór de invoering van de nieuwe regeling reeds ingegane ouderdoms- en weduwenrenten).

Voorkomen wordt evenwel dat er een wanverhouding gaat ontstaan tussen renten en administratiekosten zoals hiervoor reeds werd aangetoond, aangezien het hier gaat om een éénmalige uitbetaling, terwijl bij rentetoeckenning, na de nogal arbeidsintensieve berekening van de rente, de uitbetaling daarvan iedere maand plaatsvindt, en voorts de mutaties in het rentetrektersbestand moeten worden verwerkt.

Ook de SVB pleit voor deze afwikkelingsmethode.

Weliswaar zal ook bij deze methode nog een zekere wanverhouding ontstaan tussen renten en administratiekosten, wanneer na vorenbedoelde periode van 22 jaar nog een zeer klein rentetrektersbestand aanwezig zou zijn. Die wanverhouding is dan uiteraard van een veel geringer niveau. De SVB heeft berekend dat het bedrag aan uit te betalen renten in het jaar 2000 nog slechts f 3 mln. bedraagt. Daar staat dan evenwel een bedrag aan administratiekosten tegenover van ca. f 4 mln.

Het afkopen van alle thans lopende renten zou uiteraard alleen zin hebben in combinatie met de voorgestelde afwikkelingsregeling. De daaraan verbonden financiële consequenties – het gaat alsdan om afkoop van tevens 875 000 lopende rente – zijn evenwel van dien aard, dat ik een dergelijke afwikkelingsmethode niet in overweging heb kunnen nemen. Wel verdient het aanbeveling om wanneer de huidige liquidatieperiode van 22 jaar een eindeweegs is gevorderd, te zien of er mogelijkheden zijn om alsdan nog lopende renten te doen afkopen.

III. Berekening afkoopsom op grond van de voorgestelde regeling

Het voorliggende wetsontwerp gaat ervan uit, dat afgekocht worden de aanspraken op rente op het tijdstip waarop anders de rente zou zijn inge-

gaan dat wil zeggen op het tijdstip waarop de leeftijd van 65 jaar wordt bereikt (ouderdomsrente) of op het tijdstip waarop aan alle vereisten voor het recht op weduwenrente zou zijn voldaan bij continuering van de huidige situatie. Voorgesteld wordt daarom om de afkoopsom vast te stellen op het bedrag van de contante waarde van die rente.

De wijze waarop de contante waarde van de renten zal worden vastgesteld wordt geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

De berekeningen van de afkoopsommen ter vervanging van de renten worden gebaseerd op de volgende onderstellingen.

De ouderdomsrente wordt vastgesteld overeenkomstig de huidige geldende bepalingen van de Invaliditeitswet op het bedrag, waarop de verzekerde op 65-jarige leeftijd anders recht zou hebben gehad, waarbij wordt aangetekend, dat in artikel 32g van het ontwerp enige vereenvoudigingen worden voorgesteld met betrekking tot de duur van de verzekering.

Is de verzekerde een gehuwde man, dan wordt tevens de weduwenrente berekend, welke aan de vrouw zal worden toegekend na het overlijden van de man. Bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd wordt aan de verzekerde in plaats van de ouderdomsrente de contante waarde daarvan toegekend en indien de verzekerde een gehuwde man is verhoogd met de contante waarde van de weduwenrente. Bij het vaststellen van de laatstbedoelde contante waarde wordt er uiteraard rekening mee gehouden dat de weduwenrente eerst ingaat na het overlijden van de man. Na het uitbetalen van de afkoopsom zijn alle rechten op enige uitkering IW vervallen. Overlijdt een gehuwde verzekerde voordat de gehele verzekering is afgekocht dan wordt aan de weduwe op de datum waarop de weduwenrente zou zijn ingegaan de contante waarde van de weduwenrente, waarop zij krachtens de IW en de Liquidatiewet invaliditeitswetten recht heeft, uitgekeerd.

Dit geval doet zich dus voor indien een verzekerde vóór het bereiken van de 65-jarige leeftijd overlijdt of wanneer een gehuwde man die op 1 januari 1976 65 jaar of ouder is en die een rente-IW ontvangt na die datum overlijdt. De rentevoet met behulp waarvan de afkoopsommen zullen worden berekend, zal telkenjare voor het komende kalenderjaar door de Minister worden vastgesteld op basis van het rendement dat particulieren kunnen maken bij aankoop van overheidsobligaties met een looptijd van gemiddeld 8 jaar.

Ten einde enige indruk te geven van de hoogte der afkoopsommen zij vermeld dat bij een rentevoet van b.v. 7% een 65-jarige ongehuwde man ongeveer 8,2 maal de jaarrente zal ontvangen en een 65-jarige vrouw circa 9,2 maal het jaarbedrag van de ouderdoms- of weduwenrente. Is de man op 65-jarige leeftijd gehuwd met een 62-jarige vrouw, dan zal hij een afkoopsom ontvangen van ongeveer 9,7 maal het jaarbedrag van de ouderdomsrente.

Het gemiddelde bedrag van de door een afkoopsom te vervangen ouderdomsrente zal in 1976 bij de mannen circa f 170 per jaar bedragen en bij vrouwen circa f 110.

IV. Financiële consequenties

In het hierna volgende overzicht zijn enige consequenties van de voorgestelde methode van liquidatie aangegeven en vergeleken met de gevolgen, indien de huidige liquidatierekening blijft gehandhaafd. Daarbij is ondersteld, dat de afkoopsommen gemiddeld berekend zullen worden op een rentevoet van 7% en dat de Sociale Verzekeringsbank over de liquiditeitstekorten een interest moet betalen van eveneens 7%. Voorts is aangenomen, dat de huidige rijksbijdrage ad f 200 mln. per jaar zal worden gecontinueerd zolang het liquiditeitstekort nog niet is opgeheven. Daarna zal de rijksbijdrage gelijk dienen te zijn aan het saldo van lasten en baten. Ten aanzien van de administratiekosten geldt dezelfde onderstelling als die, welke ten grondslag ligt aan de liquidatiebalans van het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds per 1 juli 1967 namelijk dat deze in dezelfde mate als de loonindex over het tijdvak 1960/1970 dat is met 8,5% per jaar zullen blijven toenemen.

V. Fiscale aspecten

Bij de totstandkoming van de Liquidatiewet invaliditeitswetten is indertijd uit overwegingen van praktische aard voorgesteld om de afkoopsommen ex artikel 24 buiten de heffing van de inkomstenbelasting te houden. De voornaamste overweging was dat de meeste afkoopsommen gemiddeld nog geen f 400 bedroegen en dus veelal beneden de toen geldende grens voor neveninkomsten zouden blijven. Het gemiddelde van de thans ingevolge de artikelen 32c en 32d uit te keren nieuwe afkoopsommen kan op ongeveer f 1250 worden gesteld. Nu deze praktische overweging in de huidige situatie niet kan gelden, bestaat er geen aanleiding om af te wijken van het in artikel 31 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 vastgelegde beginsel dat in geval van afkoop van inkomsten ook de afkoopsom tot het inkomen moet worden gerekend. Afwijking van dit beginsel zou rechtsongelijkheid in het leven roepen, met name ten opzichte van degenen wier ouderdomsrente reeds is ingegaan en wier rente wel in de belastingheffing wordt betrokken.

Ten einde de belastingheffing met zo min mogelijk bezwaren te laten verlopen, wordt voorgesteld om een bijzondere regeling voor de nieuwe afkoopsommen in te voeren. Deze regeling is erop gericht zoveel mogelijk te volstaan met het inhouden van loonbelasting. Inhouding van loonbelasting heeft bovendien het voordeel dat in de gevallen waarin om andere redenen dat het ontvangen van de afkoopsom een aanslag in de inkomstenbelasting moet worden opgelegd, het op die aanslag te betalen bedrag niet wordt vergroot door het ontvangen-zijn van de afkoopsom. Zowel voor de loonbelasting als voor de inkomstenbelasting wordt namelijk een gelijk bijzonder tarief van 20 % voorgesteld. Dit percentage komt – ongeacht de hoogte van de afkoopsom – overeen met het laagste percentage van het huidige schijven-tarief.

De onderhavige regeling is vervat in de artikelen II en III van het wetsontwerp. De in artikel III, onderdeel B, voorgestelde toevoeging aan artikel 34 van de Wet op de loonbelasting 1964 beoogt buiten twijfel te stellen dat niet alleen de periodiek vloeiende renten onder de heffing van de loonbelasting kunnen worden gebracht, doch ook de onderhavige afkoopsommen.

Volledigheidshalve zij erop gewezen dat, indien bij het berekenen van een aanslag in de inkomstenbelasting mocht blijken dat toepassing van het bijzondere tarief van 20 % tot een onvoordeliger resultaat zou leiden dan het normale regime, automatisch de voor de belastingplichtige voordeligste oplossing zal worden aangehouden.

Afwikkelingsmethode Invaliditeitswet

	Voorgestelde methode	Huidige methode
1. Liquiditeitstekort	Neemt tot 1980 toe van f 550 tot f 700 mln., neemt daarna tot 1985 langzaam af en daalt dan snel tot nul omstreeks 1990.	Het liquiditeitstekort daalt vrij regelmatig totdat het circa 1966 is verdwenen.
2. Einde algehele liquidatie IW (na overlijden van de laatste rentetrekker) in het jaar:	± 2000	± 2030
3. Huidige rijksbijdrage ad f 200 mln. per jaar voortzetten:	Tot omstreeks het jaar 1990. Binnen 10 jaar loopt de benodigde rijksbijdrage daarna terug tot praktisch nihil.	Tot omstreeks het jaar 1996. Daarna loopt de benodigde rijksbijdrage echter maar nauwelijks terug. Eerst omstreeks het jaar 2010 zal deze bijdrage beneden f 100 mln. dalen. Omstreeks het jaar 2025 zal de bijdrage minder dan f 10 mln. bedragen.
4. Totaal bedrag aan administratiekosten gedurende de liquidatieperiode.	Circa f 300 mln.	Circa f 3 mld.

Uit dit overzicht blijkt duidelijk het voordeel van de voorgestelde methode in het bijzonder ten aanzien van de administratiekosten en de verkorting van de liquidatieperiode.

VI. Datum invoering

Voorgesteld wordt om de onderhavige voorgestelde regeling te doen ingaan op 1 januari 1976.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I, onderdeel A

Artikel 6a. Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om artikel 81b van de Invaliditeitswet te wijzigen. Hoewel deze wijziging losstaat van de voorgestelde wijziging van de afwikkelingsregeling en het bovendien om een zeer gering aantal gevallen gaat, is het niettemin mogelijk dat in een enkel geval de wijziging van genoemd artikel leidt tot uitbetaling van een afkoopsom (in plaats van weduwenrente) of verhoging van de aan de echtgenoot uit te betalen afkoopsom, waarin het vervallen recht op weduwenrente is verdisconteerd.

In het eerste lid van artikel 81b der Invaliditeitswet is bepaald, dat de weduwe geen recht heeft op rente op grond van de verzekering van de echtgenoot, met wie zij in het huwelijk is getreden, hetzij nadat die echtgenoot zijn zestigste levensjaar ingetreden was, hetzij terwijl die echtgenoot in het genot was van een invaliditeitsrente. Deze bepaling is bij het in werking treden van de Liquidatiewet invaliditeitswetten ongewijzigd gebleven. Dit heeft tot gevolg dat enerzijds de vrouw, die vóór 1 juli 1967 in het huwelijk is getreden met een man, die in het genot was van een invaliditeitsrente, geen recht heeft op weduwenrente, terwijl anderzijds de vrouw, die op of na 1 juli 1967 in het huwelijk is getreden met een man, wiens invaliditeitsrente is omgezet in een arbeidsongeschiktheidsuitkering dan wel met een man, die ingaande 1 juli 1967 of later in het genot van een arbeidsongeschiktheidsuitkering is gesteld zonder voorafgaand genot van een invaliditeitsrente, wel recht heeft op een weduwenrente.

Trouwt de vrouw echter op of ná 1 juli 1967 met een man, die naast zijn invaliditeitsrente geen recht had op een interimbijslag (toepassing artikel 10 Interimwet invaliditeitsrentetrekking) en dus ingaande 1 juli 1967 geen recht had op arbeidsongeschiktheidsuitkering, zodat zijn invaliditeitsrente krachtens de Invaliditeitswet gehandhaafd bleef dan heeft zij geen recht op weduwenrente.

Het voorgestelde artikel 6a strekt ertoe deze onbillijkheid voor belanghebbende op te heffen en wel met terugwerkende kracht tot 1 juli 1967.

Artikel I, onderdeel C

De voorgestelde wijziging van artikel 31 van de Liquidatiewet invaliditeitswetten houdt verband met de omstandigheid dat de nieuwe afkoopsommen niet buiten de inkomstenbelasting worden gehouden.

Overigens moge hier worden volstaan met te verwijzen naar punt V van het algemeen deel van deze memorie.

Artikel I, onderdeel D

Artikel 32a. Op grond van artikel 74 der Invaliditeitswet bestaat voor een verzekerde krachtens die wet recht op ouderdomsrente wanneer hij de leeftijd van 65 jaar bereikt. Met de voorgestelde redactie wordt bereikt, dat na 31 december 1975 geen ouderdomsrenten meer worden toegekend aan verzekerden, die na die datum de leeftijd van 65 jaar bereiken.

Artikel 32b. Artikel 81a der Invaliditeitswet bepaalt, dat een weduwe van een verplicht verzekerde krachtens de Invaliditeitswet onder bepaalde voor-

waarden recht heeft op weduwenrente wanneer zij de leeftijd van 65 jaar bereikt of reeds heeft bereikt. Aanvankelijk was deze leeftijd bepaald op 60 jaar. Bij de eerste fase van de liquidatie van de Invaliditeitswet per 1 januari 1965 is de leeftijd van 60 jaar gewijzigd in 65 jaar. Gehandhaafd bleef evenwel het recht op weduwenrente op 60-jarige leeftijd voor weduwen, wier echtgenoot reeds was overleden vóór 1 januari 1965. Dit is geregeld in artikel 14, tweede lid, der Liquidatiewet invaliditeitswetten. Om die reden is in dit artikel de verwijzing naar genoemd artikel opgenomen.

Het voorgestelde artikel 32b strekt ertoe om ná 31 december 1975 geen weduwenrenten meer toe te kennen aan weduwen die ná deze datum krachtens de thans geldende bepalingen recht op weduwenrente zouden hebben verkregen.

Artikel 32c, eerste en tweede lid. Dit artikel bepaalt dat de verzekerde ter vervanging van het recht op ouderdomsrente een afkoopsom ontvangt ter hoogte van de contante waarde van die rente. Aangezien aan de verzekering van deze verzekerde geen verdere aanspraken meer kunnen worden ontleend – dus ook geen aanspraak op weduwenrente – bepaalt het tweede lid dat een gehuwde man een verhoogde afkoopsom ontvangt, waarin het vervallen recht op weduwenrente is verdisconteerd.

Artikel 32c, derde lid. Dit lid strekt ertoe om in de gevallen van duurzaam gescheiden leven van de echtgenoten de verhoging van de afkoopsom wegens het vervallen van het recht op weduwenrente niet aan de man doch aan de vrouw te doen uitbetalen.

Artikel 32c, vierde lid. Dit lid bepaalt dat in een tweetal gevallen verhoging van de afkoopsom vanwege het vervallen van het recht op weduwenrente achterwege blijft. Het betreft hier gevallen waarin de vrouw meer dan eenmaal gehuwd is. Heeft een eerder overleden echtgenoot reeds een verhoging op zijn afkoopsom gehad, dan komt de laatste echtgenoot daarvoor niet meer in aanmerking (a). In het tweede geval betreft het een vrouw die als weduwe van een eerder overleden echtgenoot reeds een afkoopsom heeft ontvangen. Ook in dit geval dient de laatste echtgenoot niet meer in aanmerking te komen voor een verhoging van zijn afkoopsom (b).

Dit is in overeenstemming met het in de Invaliditeitswet neergelegde systeem dat aan een weduwe altijd maar één weduwenrente wordt toegekend.

Artikel 32d. Het eerste lid van dit artikel regelt het recht op een afkoopsom welke in de plaats treedt van de weduwenrente welke aan belanghebbende anders zou zijn toegekend. Het tweede lid somt een aantal gevallen op waarin, zulks ter voorkoming van dubbele aanspraken, geen recht bestaat op een afkoopsom.

Ad a. Zoals in de toelichting op artikel 32c reeds is opgemerkt, ontvangt een gehuwde man een afkoopsom waarin, als gevolg van het vervallen van het recht op weduwenrente, de contante waarde van een eventueel toekomstig recht op weduwenrente is verwerkt. Het is duidelijk dat voorkomen moet worden dat bij zijn overlijden zijn weduwe eveneens aanspraak maakt op een afkoopsom.

Ad b. Deze bepaling heeft betrekking op het geval dat een weduwe in het genot is van een weduwenrente ingegaan op 60-jarige leeftijd, terwijl zij op grond van de verzekering van haar laatst overleden echtgenoot aanspraak verkrijgt op weduwenrente op 65-jarige leeftijd in welk geval ingevolge de huidige bepalingen de hoogste weduwenrente zou zijn toegekend. Om de uitvoering evenwel niet al te ingewikkeld te maken wordt voorgesteld om in zodanig geval, waarin het overlijden van de laatste echtgenoot uiteraard plaatsgehad moet hebben na 1 januari 1976, geen afkoopsom toe te kennen nu de weduwe reeds weduwenrente ontvangt. Achterwege kan dan blijven de beoordeling welke weduwenrente het hoogst zou zijn geweest.

Ad c. Het vierde lid onder b, van artikel 32c bepaalt, dat de aan de man toe te kennen afkoopsom niet wordt verhoogd met de contante waarde van een toekomstig recht op weduwenrente indien de weduwe op grond van een verzekering van een eerder overleden echtgenoot reeds een afkoopsom heeft ontvangen. Verwezen moge worden dienaangaande naar de toelichting op dat lid. De onderhavige bepaling doelt op eenzelfde situatie met dit verschil echter, dat de laatste echtgenoot overlijdt na 1 januari 1976, doch vóór het bereiken van de 65-jarige leeftijd. In een dergelijk geval kan toekenning van een afkoopsom aan de weduwe achterwege blijven nu zij reeds een afkoopsom heeft ontvangen.

Artikel 32e, eerste lid. Het is gewenst ook de verzekerden die bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd in het genot zijn van een invaliditeitsrente (voornamelijk gehuwde vrouwen) in aanmerking te doen komen voor een afkoopsom. Het ligt voor de hand dat de invaliditeitsrente dan wordt ingetrokken uiterlijk met ingang van de kalendermaand waarin de verzekerde de leeftijd van 65 jaar bereikt.

Tweede lid. Daar de verzekerde onder de huidige bepalingen bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd in het genot zou zijn gebleven van de invaliditeitsrente en omdat het bedrag van de toe te kennen ouderdomsrente lager zou zijn, is het alleszins redelijk de afkoop te doen plaatsvinden op basis van de invaliditeitsrente.

In artikel IV wordt voorgesteld deze afkoopregeling te doen ingaan op 1 januari 1976. Het intrekken van een invaliditeitsrente krachtens het bepaalde in het eerste lid zal eerst kunnen plaatsvinden nadat dit wetsvoorstel wet is geworden (met terugwerkende kracht).

Het hier toegelichte lid maakt het mogelijk om rentebedragen welke worden uitbetaald over tijdvakken gelegen na 31 december 1975 te verrekenen met de uit te betalen afkoopsom. Door deze verrekening niet imperatief voor te schrijven kan het uitvoeringsorgaan om administratieve redenen van verrekening afzien wanneer de omvang van het na 31 december 1975 totaal uitbetaalde bedrag aan rente – in verhouding tot de daarmee gepaard gaande administratieve rompslomp – van zeer geringe omvang is.

Artikel 32f. Verwezen moge hier worden naar hetgeen hieromtrent is opgemerkt in het algemene deel van deze memorie onder III.

Artikel 32g, eerste lid. Een der factoren bij de berekening van een invaliditeits- of ouderdomsrente krachtens de Invaliditeitswet is de verzekeringsduur. De grondslag van de rente wordt vastgesteld aan de hand van een breuk waarvan de verzekeringsduur aangegeven in een aantal weken de noemer is. Aangezien de aanvang van de I W-verzekering en het bereiken van de leeftijd van 65 jaar verspreid liggen over het gehele jaar, moet voor ieder geval afzonderlijk een berekening gemaakt worden om de duur van de verzekering vast te stellen.

Ten einde op eenvoudige wijze de verzekeringsduur te bepalen, wordt voorgesteld om voor alle verzekerden de verzekering te doen aanvangen op 1 juli van het jaar waarin de verzekering is aangevangen en voorts ervan uit te gaan dat alle verzekerden de leeftijd van 65 jaar bereiken op 1 juli van het jaar waarin die leeftijd wordt bereikt.

Het aantal weken per jaar wordt daarbij op 52 gesteld.

Tweede lid. Ook bij de berekening van een weduwenrente is de duur van de verzekering van de echtgenoot mede bepalend voor de hoogte van de weduwenrente. Het ligt voor de hand om de in het eerste lid voorgestelde vereenvoudiging bij de vaststelling van de verzekeringsduur voor de berekening van de ouderdomsrente ook van toepassing te doen zijn bij de berekening van de weduwenrente.

Deze vereenvoudigde wijze van vaststelling van de verzekeringsduur kan evenwel achterwege blijven wanneer de overleden echtgenoot in het genot

was van een invaliditeitsrente. In dat geval n.l. wordt de weduwenrente volgens de bestaande regeling rechtstreeks afgeleid van de reeds bekend zijnde grondslag van de invaliditeitsrente.

Derde lid. In verband met het voorgaande wordt ook het aantal weken vóór 1 januari 1965, waarover invaliditeitsrente is genoten – en dat voor de berekening van de rente buiten aanmerking blijft – in het voordeel van de verzekerde afgerond op jaartijdvakken. Tevens wordt voorgesteld om het derde lid van artikel 75 van de Invaliditeitswet niet toe te passen bij de vaststelling van de verzekeringsduur. Dit lid houdt een regeling in om ten aanzien van verzekerden die vóór hun 16e jaar in de verzekering zijn opgenomen, bij de vaststelling van de verzekeringsduur geen rekening te houden met de weken waarvoor premiën van lage waarde zijn geplakt, tenzij het meetellen van deze weken en de over die weken betaalde premiën tot een hoger rentebedrag zou leiden.

Op grond van artikel 77 wordt het jaarbedrag van een rente naar boven afgerond op een veelvoud van 12 cent, zodat maandelijks steeds een zelfde bedrag kan worden uitbetaald.

Voorgesteld wordt om deze afronding bij de vaststelling van de rente voor de berekening van de contante waarde eveneens achterwege te laten. Administratief betekenen de in artikel 32g, eerste tot en met het derde lid voorgestelde wijzigingen een aanzienlijke vereenvoudiging, terwijl deze wijzigingen voor de belanghebbende materieel van weinig of geen betekenis zijn.

Vierde lid. De wijze van vaststelling van de verzekeringsduur als in de vorige leden bedoeld, kan achterwege blijven indien een ouderdomsrentetrekker overlijdt en alsdan de contante waarde van een weduwenrente moet worden berekend, omdat de verzekeringsduur van de verzekering van de man dan bekend is. Voorgesteld wordt om in die gevallen de weduwenrente af te leiden van de grondslag van de aan de man toegekende rente, zulks in afwijking van het bepaalde in artikel 81e der Invaliditeitswet, dat inhoudt, dat altijd moet worden uitgegaan van de grondslag van de invaliditeitsrente die was of zou kunnen worden toegekend ten tijde van het overlijden. Ook dit voorstel betekent een administratieve vereenvoudiging welke voor belanghebbende van geringe materiële betekenis is.

Artikel 32i. Wanneer een IW-verzekerde mijnwerker is of is geweest en hij tegenover de pensioenkas van het Algemeen Mijnwerkersfonds pensioenaanspraken heeft, wordt op grond van de huidige afwikkelingsregeling de afkoopsom, voor zover deze betrekking heeft op premiën welke zijn betaald over het tijdvak van de duur van het lidmaatschap van de pensioenkas van genoemd fonds, aan dit fonds uitbetaald (artikel 43). Het is duidelijk dat, nu in plaats van ouderdomsrente – welke voor zover het bedrag daarvan beruiste op mijnwerkerstijdvakken immers in mindering werd gebracht op het mijnpensioen – een afkoopsom wordt uitbetaald, deze op dezelfde wijze als thans het geval is, ten goede dient te komen van het Algemeen Mijnwerkersfonds. Dit dient uiteraard ook te gelden met betrekking tot de afkoop van de weduwenrenten.

Het voorgestelde tweede lid van artikel 43 strekt daartoe.

Artikel 32k. In artikel 155 der Invaliditeitswet is bepaald dat kennis wordt gegeven van een beslissing inzake de aanvraag om rente; ingevolge artikel 344 sub d, onder 4°, van genoemde wet staat tegen een dergelijke beslissing beroep open. Nu de afkoopsommen als bedoeld in de artikelen 32c en 32d zijn gebaseerd op de renten, zij het met vereenvoudigde berekeningswijze, komt het gewenst voor, ook beroep mogelijk te maken met betrekking tot de beslissingen inzake het recht op deze afkoopsommen. Bij de tekst van het voorgestelde artikel 32k is aansluiting gezocht aan het bepaalde in artikel 24 van de Liquidatiewet ongevallenwetten.

Aangezien het echter om veel grotere aantallen zal gaan en, gezien de wijze van berekening alsmede de hoogte van de te verlenen bedragen, niet is te verwachten dat van de mogelijkheid tot het instellen van beroep veelvuldig gebruik zal worden gemaakt, wordt, eveneens ter vereenvoudiging van de

administratie, voorgesteld om slechts indien belanghebbende dit verzoekt een voor beroep vatbare kennisgeving van de beslissing inzake het recht op de afkoopsom te verstrekken. Dit is dus naar analogie van de desbetreffende bepalingen in de Ziektewet en de Werkloosheidswet. Eveneens ter vereenvoudiging van de administratie is voorgesteld inzake de intrekking van een invaliditeitsrente als bedoeld in artikel 32e, eerste lid, slechts op verzoek van de belanghebbende een voor beroep vatbare kennisgeving van de intrekingsbeslissing te verstrekken.

Artikel 32l. Het ligt in het voornemen, bij Ministeriële beschikking nadere regelen te stellen met betrekking tot de wijze van indienen van aanvragen, resp. ambtshalve toekenning van afkoopsommen bedoeld in de artikelen 32c en 32d, alsmede inzake de bevoegdheid tot toekenning en uitbetaling daarvan. Ook hetgeen overigens voor de uitvoering van de voorgestelde regeling nodig blijkt te zijn, kan door de Minister van Sociale Zaken worden geregeld.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken,
P. J. J. Mertens

De Staatssecretaris van Financiën,
M. J. van Rooijen